

»ZA MENE JE
IZZIV
IZ NIČ NEKAJ
NAREEDITI...«

STR. 4

NEJGA
LEPŠOGA
KAK LEJPO
PRIJATELSTVO
STR. 6

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 4. decembra 2003 ☼ Leto XIII, št. 24

Pesem je kot studenec, ki žejo gasi

S tejni rečami je Mešani pevski zbor Radenska iz Radenec pozdravo 30. novembra domanji pevski zbor na Gorenjom Seniki. Mešani pevski zbor Avgust Pavel je tau nedelo svetijo 65. obletnico svojega dela.

Zbor je ustanovijo kantor pa školnik Andraš Čabai 1938. leta. Iz tanga cerkvenoga zbora je v petdeseti lejtaj grato veški ženski pevski zbor, na začetki šestdeseti lejtaj pa mešani pevski zbor. Zbor je do teigamau emo štiri zborovodja. Od leta 1953 do leta 1957 ga je vodila leranca Ana Boros, za njauv je prišo školnik seničke šaule József Vas, steri je delo z zborom do leta 1969. Tistoga ipa je že znauvič včiu na Gorenjom Seniki školnik Andraš Čabai, steri je spejvo v zbori. Gđa je József Vas odišo iz vesi, je on prejkvežo zbor pa ga je vodo do leta 1985. Za njim je prišla varaška leranca Marija Trifusz Vari, stera stoji na čelu zbora najdukši čas. Zbor vsakšo leto opravi od 10 do 15 nastopov. Več kak trestikrat so že bili na pevskom tabori v Šentvidu pri Stični. Do teigamau je zbor vödau dvej kaseti. Kaseti *Mi, Slovenci* pa *Poslušajte vsi ljudje* je vödala Zveza Slovencev, zgoščenko *Slovenec sem* pa Državna slovenska samouprava.

Vse tau smo v nedelo zvedeli od predsednika državne slovenske samouprave Martina Ropoša. Šestdesetpete obletnice so se udeležili veleposlanik R Slovenije v Budimpešti

Andrej Gerenčer, generalni konzul R Slovenije v Monoštru Marko Sotlar, župan gornjepetrovske občine Franc Šlihthuber, delegacija Društva upokojencev Murska Sobota. Pred koncertom so odprli razstavo Ernesta Bransbergerja, steri je na svoji kejpaj pokazo, kak je pred bojnov vögleđala stara Sobota.

Na koncerti ob šestdesetpeti obletnici zbora sta gorstaupila Moški kvartet iz Martinja pa Mešani pevski zbor Radenska iz Radenec. Moški kvartet dobro poznajo na Gorenjom Seniki, sploj pa vodjo kvarteta Cirila Kozara, steri že več lejt pomaga zbori kak orgonist, gđa spejvajo pri mešaj. Stiki z zborom iz Radenec so že tō starejši, sploj pa z zborovodjem Tomažom Kuharom. V svojom guči je Marija Trifusz vözdignila, ka ji je Tomaž na začetki dosta pomago. Gđa je začnila pri zbori, je nej poznala nej gezika, nej slovenskih zborovskih pesmi, zato ma je trno hvalježna.

Na konci programa sta se državna pa lokalna samouprava ejkstra zahvalile nistrnim pevcom pa pevkam, med njimi Veri Gašpar, stera že petdeset lejt spejva, Evi Časari pa zakonskomi pari Margiti pa Jožefi Gyeček za zvestobo.

Najlepši trenutek programa je bijo, gđa so vsi nastopajoči vküper spopejvali pesem Pozimi pa rožice ne cveto.

Pevskomi zbori gratulejramo za njini svetek.

M. Sukič

Murska Sobota: odprt študijski oddelek

Najbolj smo spoznali, kako nas pogrešajo, ko so bila vrata knjižnice zaprta

Priprave na gradnjo novega poslopija za Pokrajinsko in študijsko knjižnico v Murski Soboti segajo nekaj desetletij v prejšnje stoletje. Objekt v grajski ulici, sicer večja zasebna hiša, je postal premajhen za knjižni fond študijskega oddelka, zato so za splošno knjižnico in oddelke za najmlajše našli prostore v gradu, nekaj knjig pa so

murskih piscev preteklih stoletij, Mikloša Küzmiča, Mihaela Bakoša, Jožefa Košiča in drugih. Leta 1963 se je začela izmenjava knjig in sodelovanje med Soboto in županijsko knjižnico Dániel Berzsenyi. Govorimo tudi o pomenu, ki ga ima knjižnica za prekmurske Madžare in porabske Slovence. Izjemen je,

stali stalni obiskovalci in bralci knjig, do kulturnih programov, ki sodijo v knjižnico. Seveda pa je v novih prostorih tudi preprostejši dostop do knjig, ki so razvrščene tematsko. Pravi hram kulture sredi Sobot.

Gradnja knjižnice se je začela septembra leta 2000, kot celoto pa jo bodo odprli za slovenski kulturni praznik, februarja 2004. Projekt je narisal arhitekt Igor Zrinski, skupaj bo na voljo 4354 kvadratnih metrov površine, naložba je veljala milijardo in štirinestdeset milijonov tolarjev. Polovico denarja bo prispevalo ministrstvo za kulturo, kjer so hkrati povedali, da je zadnja velika naložba v knjižnice v Sloveniji. Dogovorjeno je bilo tudi, da bodo ostalo polovico zagotovile pomurske občine, in sicer tako, da polovico ali četrtino skupne vrednosti prispeva mestna občina Murska Sobota, razliko pa 25 pomurskih občin. Vendar praksa kaže, da je sedanji sistem financiranja kulture v Sloveniji neučinkovit in preveč prepuščen samovolji posameznih občin in njihovih županov. Denar iz občinskega proračuna namenijo najprej za vse drugo, potem pa, če kaj ostane, še za kulturo ali v tem primeru za delež pri gradnji knjižnice, ki jo koristijo tako

ko se drugi izgovarjajo na pomanjkanje denarja v proračunu. Finančno breme najbolj čuti mestna občina, ki ni želela, da bi dela zastala, selitev študij-

di rešitev za ustrezno financiranje regijskih kulturnih ustanov, v Soboti je to ob knjižnici tudi Pokrajinski muzej, v razdelitvi države na pokrajine, ki

Pogled na novo, še ne povsem urejeno poslopje Pokrajinske in študijske knjižnice v Murski Soboti, kjer bomo kmalu izbirali med 270 tisoč knjižnimi enotami in 500 periodičnimi publikacijami. Zdaj je odprt študijski oddelek, knjige iz splošnega oddelka v gradu pa so že začeli preseljevati v nove prostore.

hranili tudi v rakičanskem gradu, še prej pa v enem soboških zaklonišč. Da niso bili prostori ravno funkcionalni in prijazni obiskovalcem, je več kot očitno. Še očitneje postane ob podatkih o številu obiskovalcev posameznih oddelkov, ki so zavidljivo visoki, študijski oddelek ima letno kar 125 tisoč obiskovalcev, kot je, denimo, vseh prebivalcev Pomurja. Pokrajinska in študijska knjižnica ni samo ustanova za izposojanje knjig v Murski Soboti in z bibliobusom po Pomurju in Porabju, ampak so pomembne tudi druge dejavnosti: hrani dragocenosti, med katerimi je največ knjig starejšega prekmurskega protestantskega in katoliškega slovstva, knjig, ki pomenijo pravo zakladnico jezika naših prednikov v 18. in 19. stoletju. Na prvo mesto sodi Novi zakon ali testamentom Štefana Küzmiča - najpomembnejše in najobsežnejše ohranjeno delo prekmurske protestantske književnosti. Pomembna so tudi dela drugih prek-

denimo oddelke hungaristike, ki bi ga Lendavčani radi videli v svojem mestu. V Porabje vozi od 20. septembra 2000 potujoča knjižnica, ki se ustavlja na Gornjem Seniku, v Števanovcih in Monostru. Gre za prvi in doslej edini primer, ko je izposoja knjig z bibliobusom organizirana čez državno mejo. Poizkus med Slovence v Italiji se ni obnesel. Izposojevalcev ni niti tako malo, starejši se zanimajo za leposlovje, mladi pa se večinoma odločajo za videokasete. Posebno pot ima bibliobus tudi med narodnostnimi kraji v Prekmurju. Naj omenim še, da so v Pokrajinski in študijski knjižnici pripravili doslej kar nekaj odmevnih razstav in literarnih nastopov. Po tem ko bodo v novo zgradbo preselili vse oddelke, uredili vse potrebno in knjižnico primerno tehnično opremlili, bodo zagotovljeni odlični pogoji za razvoj dejavnosti, od tistih za najmlajše, ki zdaj poslušajo pravljice, pozneje pa bodo po-

Notranjost je moderna in zagotavlja poleg izposoje knjig tudi druge, s knjigo in kulturo povezane dejavnosti, kot so pravljčne ure za najmlajše in še kaj.

skega oddelka pa so pospešile tudi razmere v starem poslopiju, ki je postalo zaradi razpok v zidovih nevarno za obiskovalce, zato je inšpekcija delo in izposojanje prepovedala. Zelo podobno kakor občine niso pripravljene sofinancirati novega poslopija, ravnanje tudi pri prispevanju denarja za delovanje Pokrajinske in študijske knjiž-

bodo prevzele skrb za ustanove, pomembne za več občin. Od septembra, ko so oddelke zaprli, se je pokazalo, kako potreben in iskan je med dijaki in študenti, ki si niso mogli izposoditi knjig v domačem okolju, ampak so morali v najbližjo, mariborsko univerzitetno knjižnico.

Zdaj je uradno odprt študijski oddelek, v katerem je 170 tisoč enot knjižnega gradiva in 500 izvodov periodičnega tiska. Kot pravi v.d. direktorice Suzana Szabo Pahič, je to oddelek, v katerem si sposojajo knjige uporabniki iz celega Pomurja. Skupaj ima Pokrajinska in študijska knjižnica 270 tisoč knjižnih enot s 16 tisoč člani.

Novo poslopje Pokrajinske in študijske knjižnice je pridobil tevdovinskega pomena za Mursko Soboto, Pomurje in tudi Porabje. Niso umestne pripombe, da je velika in razkošna, kajti postavljena ni za leto ali desetletje, marveč najmanj za stoletje. Razvoj kaže, da računalniki in podobna sredstva niso zaustavili tiskanja in branja knjig, ampak je tistih, ki sežejo po knjigi, iz leta v leto več. Strokovnjaki ugotavljajo, da Slovenci kupujejo zdaj manj knjig, izposojajo pa si jih več kot pred leti.

V dejavnost knjižnice sodi tudi bibliobus, ki vozi v Porabje od 20. septembra 2000. Fotografija je z Gornjega Senika, kjer so učenci »nabrali« največ videokaset in zelo malo knjig v slovenskem jeziku.

dijaki in študenti iz Radgone ali Ljutomera kot Šalovec in Murske Sobot. Tako je doslej le pet od petindvajsetih občin bilo pripravljenih sofinancirati novo knjižnico, medtem

nice. Tu je, kaže, kulturna politika naredila največjo napako, kajti občine dobijo denar tudi za knjižnico, vendar ga porabijo v druge namene. Župan mestne občine Anton Slavic vi-

Djilejš Slovenske zveze

Predsedstvo (elnökség) Slovenske zveze je 26. novembra melo letos peti pa z enim slejdnj djilejš v Slovenskom daumi. Po(h)valo so vredni tak člani predsedstva kak nadzorne komisije (ellenőrző bizottság), ka so vsi prišli, etak nas je bilau 24. Na prejšnje štiri djilejše so tū redno odli člani, najmenja nas je bilau 18. S tejm smo leko fejs zadovolni, ka se rejsan vsaki trōjdi, če nejma drugō vekšo dužnost, kam mujs mora titi, naj furt leko opravlja svojo delo za porabske Slovence, steri so je izvolili za tau funkcijo.

Na tau djilejši so najprvin leko čuli poročilo od kulturnoga dela Zveze, kakšne kulturne pa druge programa smo meli, kak smo pomagali delo, ka vse smo dali naprajti svojim osmim odraslim pa trem šaulskim skupinam, kelko nastopov so mele skupine.

Gnesden za malo deco v vrtcaj za najbolje potrebno pomauč držimo tau, naj leko spoznavajo slovenski gezik, se navčijo najbolja potrebne reči, stavke, ka za velki asek pride pri včenjaj slovenskoga gezika v prvom razredi v šauli. Zatau prosimo pa plačōjvamo vse stroške za štiri vzgojiteljice za cejlo šaulsko leto iz vrtca Murska Sobota. Letos smo mi organizirali tabor za mlajše pa matere v vrtci v Murski Soboti.

Šaulskim mlajšom smo leko ponidili dva tabora v Prekmurji pa na avstrijskem Koroškom. Meli smo kviz (vetelkedō) o Prekmurji pa tekmovalanje v slovenskom geziki. Za udeležence kviza pa tekmovalanja v slovenskom geziki pa taboriste smo organizirali izlet v Prekmurje. Gledališko predstavo smo organizirali vkūper z Bralno značkov iz Ljubljane, go-radržimo tri kulturne skupi-

ne pa poskrbimo za mentore. Mlajši se na seničkoj šauli leko včijo glasbo, zatau plačūvlemo školnika iz Glasbene šaule Murska Sobota.

V drugom dnevnem redi smo na znanje dali, kašni kulturni programi baudejo, gde pa stera naša skupina ma nastop do konca leta. Na začetki leta 2004 mamo dva vekša programa. 14. februara mo držali Slovenski bal v varaškoj šauli, 15. februara pa Slovenski kulturni praznik, gda Francek Mukič s sinuam Dušanom nota po-kaže pesmarico Füčkaj, fučkaj fantiček moj I-II., Karči Holec pa svoje Andovske zgodbe.

Predsedstvo je tak skončalo, ka gnes, gda dosta lūst-va nejma slōjzbo, lagvo stodji s pejnaji, lanjske cejne nemo zdigavali pri bali. Karta za bal de koštala gezero forintov na glavau, sto de pa sto, leko kūpi ške

karto za večerdjo tū za gezero forintov. Od steroza dneva do se odavale karte, ka bau za večerdjo, kakšni program bau, steri goslarge do igrali na bali, tau na znanje damo poseba v naslednji novinaj.

Kak na vsakšom djilejši, zdaj smo tū meli prošnje za finančno pomauč Zveze. Predsedstvo se je odlaučilo, ka k izdaji dvojezične zbirke z naslovom Izpoved ranjega srca avtorice Suzane Guoth vcuj da petdeset gezero forintov, za tau pomauč nam avtorica šenki podari nika iz tej knjig. Šlevanovski vrtec je daubo petdeset gezero forintov, naj se mlajšom na svetke leko kūpi kasetofon, kasete, špile, Slovenska manjšinska samouprava v Šlevanovci je tū trideset gezero forintov dobila na vaški božični svetek, Slovensko društvo v Budimpešti je dobilo stau dvajsti gezero forintov za

tiste ceringe, stere so meli na Srečanji porabski Slovincov.

Predsedstvo zveze se je na konci o tejm tū odlaučilo, ka za cejloletno delo domanji mentorji, vodja kulturni skupin, člani predsedstva pa nadzorne komisije, delavci zveze 20 procentov več nagrade (jutalom) dobijo kak lanjsko leto.

Tau tū želimo omejniti, ka na prošnji za finančno pomauč Zveze pa v posaba vj poslanaj pismi prosimo, ka organizacije, stere dobijo pejnaze od nas na svoje programe, naj se tazračunajo za en mejsac po programi. Ob tej priliki ške tū prosimo tiste, steri so tau nej naprajli, naj do konca lete tau včini-jo. Baug plati.

Predsedstvi pa nadzorni komisiji se ške gnauk lepau zahvalimo, ka so s svojim delom cejlo leto aktivno pomagali delo delavcev Zveze.

Klara Fodor

Smo partnerji – ne pa tekmeči !

Pod tem naslovom je bil organiziran strokovni forum in srečanje kmetovalcev in kmetijskih strokovnjakov iz Avstrije, Madžarske in Slovenije. Sreča-

tru. Forum in srečanje sta bila namenjena informiranju kmetovalcev in kmetijskih podjetij v čezmejnem prostoru Sloveni-

tjskega sektorja, obenem pa je bilo srečanje namenjeno tudi vzpostavitvi strokovnih stikov.

Na plenarnem zasedanju srečanja so udeleženci – bilo jih je kakih šestdeset – lahko prisluhnili trem predavanjem. Dr. Oto Prieler, direktor gradišanske kmetijske zbornice, je predstavil rezultate območja, ki je že del Evropske unije. Kot je povedal, prav zbornici oz. dobro organizirani svetovalni službi se je zahvaliti, da je Avstrija v prvem letu po pridružitvi izkoristila kar 90 odstotkov kmetijske podpore iz evropskih skladov. Ta rezultat je bil recimo pri Fincih le 50 odstoten.

Razvojno strategijo slovenskega kmetijstva je predstavil mag. Janko Slavič, direktor Kmetijsko gozdarskega zavoda iz Murske Sobote, ki je govoril tudi o položaju prekmurskega kmetijstva. Njegov sodelavec je predstavil kot konkretni rezultat medregijskega sodelovanja »Kmetijsko medregionalno elektronsko tržišnico«, ki na internetu (<http://www.ekmet.com>) ponuja pestro ponudbo po-

Forumu se je udeležilo kakih šestdeset strokovnjakov in kmetovalcev iz Železne županije, Prekmurja in Gradišanske.

murskih kmetij. Spletna stran je rezultat sodelovanja med Kmetijsko gozdarsko zbornico Pomurja in Agrarno zbornico Zalske županije.

Madžarski predavatelj – z njegovim predavanjem so bili udeleženci, predvsem madžarski, najmanj zadovoljni – se je osredotočil na zadnje poročilo Evropske komisije, ki je bila najbolj nezadovoljna prav s

pripravljenostjo kmetijskega sektorja. Dr. Béla Akác, glavni svetovalac ministra za kmetijstvo, je navzoče seznanil z ukrepi za odpravo pomanjkljivosti. Forum je popoldne nadaljeval z delom v dveh sekcijah, ene so se udeležili poljedelci in bio-kmetovalci, druge pa živinorejci.

M. Sukič

Predsedstvo foruma, prvi z desne slovenski predavatelj, mag. Janko Slavič

nje, ki so ga organizirali Javna družba za kmetijstvo Železne županije, Javna družba Regiofokus in Agrarmarketing centrum, je potekalo 21. novembra v Monostru v Slovenskem kulturnem in informativnem cen-

trju, Avstrije in Madžarske o izkoriščanju ter usklajevanju možnosti na pragu Evropske unije. Srečanja so se udeležili predavatelji ter strokovnjaki iz vseh treh držav, predstavljene so bile razvojne možnosti kme-

„Za mene je izziv iz nič nekaj narediti...”

V Porabju že skoraj deset let dela slovenska glasbena šola kot oddelček Glasbene šole v Murski Soboti. Poučevanje v tem oddelku je pred tremi leti prevzel mladi in ambiciozni profesor glasbe **Kristjan Borovšak**.

»V Porabju sem prišel kot nadomestni učitelj za Olgo Palič, ki je šla na porodniški dopust,« je povedal Kristjan, ko sem ga zmotila med poukom klavirja na gornjeseniški šoli. »Takrat sem prevzel vse njene učence in smo se zelo hitro navadili drug na drugega. Nekako se že imamo radi,« se za smeje.

Kristjan je bil glasbo živel že od otroških let. »Glasbo imam že v koreninah,« pravi. »Od očeta. Obiskoval sem nižjo glasbeno šolo, potem pa srednjo glasbeno šolo v Sarajevu. To je bila elitna vojaška glasbena šola, toda vojna je to šolanje prekinila, tako da sem končal srednjo glasbeno šolo v Mariboru, potem sem se pa vpisal na pedagoško fakulteto. Končal sem pianistični kurz v Benetkah, študiral sem tudi moderno kompozicijo, tako da so mi znana vsa področja in aspekti umetnosti. Bil sem tudi v baletnem ansamblu, korepetitor na srednji glasbeni šoli, tako da je za mano že neka umetniška pot.«

Čeprav je Kristjan imel pri zaposlitvi tudi druge opcije, recimo srednjo glasbeno šolo v Mariboru, je pristal v Porabju. Zaposlen je na Glasbeni šoli v Murski Soboti, vsako sredo prihaja na Gornji Senik, kjer ga učenci zelo pričakujejo. »Ni mi žal, da sem pristal v Porabju. Za mene je izziv iz nič nekaj narediti, nekaj posaditi in potem gledati, kako zadeve rastejo.«

• **Koliko ste vedeli o Porabju, preden ste začeli tu poučevati?**

»Sem kar nekaj vedel, ker sem iz Prekmurja doma. Družil sem se s prekmurškimi intelektualci, recimo s Ferijem Lainškom. Beseda je večkrat nanesla tudi na Porabje, da je slikovita pokrajina, da so prijazni ljudje... Sem si ga predstavljal kot neko »neobljudeno« pokrajino. Ko sem prišel

sem, sem bil pozitivno preseñen. To je čisto normalen svet, so čisto normalni otroci...«

• **Ce sva omenila Ferija Lainščka, po njegovi zaslugi ste igrali v filmu Halgato.**

»Ja, igral sem nosilno vlogo. Feri mi je ponudil vlogo in jaz sem jo takoj sprejel. Moje korenine so malo tudi romske. Oče je Rom, mati je Slovenka, tako, da sem se hitro identificiral s tem likom, Halgatom.«

• **Kako da vas pot po uspešnem filmu ni odpeljala drugam? Ste toliko navezani na rodno pokrajino?**

»Tudi to. Bilo je veliko priložnosti. Moral sem se resnično odločiti, kaj v življenju po-

z njimi praktično moram vaditi, ne jih le usmerjati, ampak prav vaditi. To mogoče malo zavira napredek.«

Kristjan Borovšak

Pri klavirju z učenko Martino Zakoč.

četi. Jaz sem se odločil za pedagoški poklic, to je bilo tisto, kar me je pripeljalo domov na glasbeno šolo. Porabje je velika izkušnja zame, veliki pedagoški kapital, ki ga bom mogoče kasneje vnovčil.« Kristjan ima trenutno na seniški šoli 8 učencev, poučuje klavir in harmoniko. »To je individualni pouk. Moram poučevati tudi teorijo. Tri-deset minut je premalo časa, da bi jih lahko vse naučil o teoriji, trudimo se pa, da bi čimveč odnesli. Otroci doma ne morejo vaditi, ker nimajo instrumentov. Tudi pouk na šoli je natrpan, tako da hodijo vadit med odmorom. Jaz

Kljub nenavadnim okoliščinam in težavam pa imajo mladi »muzikantje« za sabo že nekaj uspešnih nastopov.

»55. Mozartovi dnevi v Polhovem Gradcu je velika prireditel v Sloveniji. Na Glasbeni šoli Murska Sobota smo se odločili, da vzamemo učence tudi iz Porabja, kajti v treh letih smo se nekaj že naučili. Brigita Voura in Aleksandra

Gyeček sta poželi velik aplavz, ker so bile točke – glede na okoliščine in možnosti – zelo dobro pripravljene. Lani smo pa imeli ob božiču mali koncert v kulturnem domu. Tam se je videlo, koliko je vloženega dela. Tudi starši imajo pozitiven pristop, kajti vsak starš rad vidi svojega otroka, kako nastopa, da je izpostavljen. V življenju je nešteto krat tako, da se moraš izpostaviti, moraš nekaj povedati, moraš nastopati.«

Kristjan pravi, da je bil na začetku edina ovira jezik. Stiki so bili pristni in pozitivni z vsemi, toda ko se je bilo potrebno konkretno pogovarja-

ti, so nastale težave. »Jezikovni napredek je obojestranski. Učenci spoznavajo slovensko glasbeno terminologijo pa tudi italijanske izraze, jaz pa se učim tudi madžarsko. Pogovarjamo se izključno v slovensčini. Opažam pa, da jih je strah govoriti slovensko. Nekako imajo en zadržek, ki ga je treba razbiti in čimbolj sproščeno stopiti k zadevi. Odnosi med nami so bolj prijateljski, ker tu res ne nastopam kot profesor. Avtoriteto imam 30 minut, ko poteka pouk, potem se pa popolnoma sproščeno pogovarjamo, tudi o zasebnih stvareh.«

Na vprašanje, kakšni so njegovi dolgoročni načrti, je dejal: »Življenje je nepredvidljivo tudi za mene. Sem trenutno resnično pristal v Porabju, dobro se počutim, rad bi še nadaljeval z delom tukaj. Če bi pa mogoče v življenju naredil carski rez in bi se preselil v Maribor ali Ljubljano, potem bi se žal – ampak resnično žal – moral posloviti od Porabja.«

Če bi temu res bilo tako (Kristjan namerava nadaljevati študij), bi ga njegovi učenci na Gornjem Seniku gotovo zelo pogrešali.

Marijana Sukič

Zasedanje manjšinske komisije

25. novembra je v Monoštru v Slovenskem kulturnem in informativnem centru zasedala Komisija za manjšine in zunanje zadeve županijske skupščine Želzne županije, ki jo vodi Antal Nagy. V komisiji imajo zastopnike vse štiri manjšine (Slovenci, Nemci, Hrvati, Romi), ki živijo na območju županije in tudi vladne ter opozicijske stranke, ki so zastopane v županijski skupščini. Komisija ima – po ustaljeni praksi – vsako leto eno zasedanje v krajih, kjer v večjem številu živijo pripadniki manjšin. Letos so se odločili za Monošter in za Slovenski dom. Zasedanja so se udeležili predsednik hrvaških manjšinskih samouprav v Želzni županiji Vince Hergović, predsednik združenja nemških samouprav dr. Miklós Wenzl ter predsednik državne slovenske samouprave Martin Ropoš.

V prvem delu zasedanja so predsedniki poročali o položaju lastnih manjšin v županiji. Vsi so se strinjali s tem, da je zaskrbljujoče neznanje maternega jezika. Nemški predsednik je izpostavil, da na žalost del javnosti Nemce še zmeraj istoveti z Nemčijo, ki je izgubila drugo svetovno vojno. Zaradi tega se starejši še zmeraj bojijo in se pri popisu prebivalstva ne priznavajo za Nemce. Predlagal je, da bi se v naslednji monografiji o Szombathelyu objavila tudi verodostojna študija o deportiranju Nemcev v Želzni županiji. Hrvaški predsednik je poudaril, da je položaj manjšin znatno boljši kot je bil pred spremembo sistema, toda pogoji kulturne avtonomije manjšin še zmeraj niso zagotovljeni.

Pod drugo točko dnevnega reda je predsednik Zveze Slovencev na Madžarskem Jože Hirnök seznanil goste z dejavnostjo Slovenskega kulturnega in informativnega centra, časopisa Porabje in Radia Monošter.

M.S.

Šestdeset lejt v zakonskom življenji

16. novembra, v nedelo, je Šporana familija v Števanovci v človeškom življenji en največji pa najlepši svetek svetila. Šporan Djušek (Jožef Zavec) s svojo ženauv že šestdeset lejt živejo vtjüper. Tau je poseben dar od Boga. Zatau so njima pa varaštji mladi kaplan Szabolcs Fekete nepozableno mešo slöjzili, darüvali. S svojo lejpo pridigov so njima znauvič napunili srce z veseljdjom. Gospaud kaplan so dali blagoslov na njija 60-letno zakonsko življenje. Po meši je pa cejla rodbina bila pozvana v panzio na Verico. Skur trideset lidi, med tejm dva deteta, šest vnukov (unoka), šest pravnikov (dédunoka) ji je vzelo kaulek z radostjo, je svetilo njija srečno zakonsko življenje. Brodim, ka so Djušek te že nej marali, ka ji je čer Magduš zdaj gnauk nej baugala. Vej so pa oni sprvoga ranč nej steli čüti, ka bi njija svetili, ka sta že stariva. Magda Haklar je pa s svojim možaum ranč zatoga volo napelala vtjüper te veltji svetek, ka go je Baug posluno, ka sta obadva stariša leko zadobila te lejpa lejta. Djušek so v 84., Nanek pa v 81. lejta. Pa vala Baugi štja na zdravdje se tü nejmeta ka taužiti.

Kak se njima tau prškalo zadobiti? Pri tejm je njima prej Baug gvüšno pomogo. Vej pa njija življenska paut je tü nej bila z rožicami posejana. Najlagovejša njima je ranč te šla, gda bi leko v največšom veseljdji, lübezni žive. Gda so mi Djušek pripovedjali o tejm, so se njim buma skonze dola potakale po obrzi. Njija skupno življenje se je začnilo s tejm, ka so dve leti dvorili svoji ženi. Naneka so si že vöda-brali, gda so sodak bili. Vbali so vtjüper popejvali, plesali pa sledkar je že do daumi sprvajali. Istino, ka so trno narejdki leko domau prišli od sodečije, ka so od daumi daleč, v Szegedi bili sodak. Etak so svojo dekle najbolj samo z lübezenskimi pismi leko dala vzeli z

naug. Gda so 1943. leta vözaslöjzili sodečijo, so štja tisto leto 20. novembra pelali k oltar Naneka, gda sta se prisegla na vekivečno zakonsko življenje. Dapa kakšna nepravica je usoda (sors). Djušek so štja leto dni ranč nej bili doma, gda

leko djaučeta vözraščena človeka od velkoga vesel-dja. Svojo držinsko življenje sta si že vtjüper leko ravnala. Na drugo leto (1949.) se njima je naraudo sin Matjaš. Srečniva sta bila. Dva deteta sta lepau rasla, njiva pa skrbno gazdüvala, naj drž-

vred držali, maro so oprav-lali, s konjom so orali, sejali, vsefale delo opravljali na mezevaj, po goščaj. Pa sta te štja nauvi raum tü gora zozidala. Lejta so njima tak brš odletela, ka sta gnauk samo sama ostala kak dva golau-ba. Čer se je oženila v Trau-

slabi, večkrat nji srce boli, če kaj žmetno delajo. Dapa neprestanoma so na petaj. Le-tošnjoga bujcka so štja nej zabodnili, gda so že male pravce nazaj tjöjpili. Štja traktor vozijo! Vej pa prej vse ne morejo čakati na mla-de, ka oni tü majo svojo de-lo. Pohvalo vrejdniva sta čer Magduš s svojim možaum, ka vsakši nemili tje-den dvakart, če je vekšo delo, štja večkrat pogledneta stariša, vse pomoreta taop-rajti.

Kak se poslöjšala Šporanoga verta pa vertinjo, sam si najbola na tau brodila, življenje ji je redno navčilo, kak pa zakoj trbej poštvüvati eden drugoga. Na tau sta navčila svoje mlajše ranč tak. Tiste žmetna, britdja lejta njima nikdar ništja ne more vözbrisiati iz glav. Tau, ka je te lanc, steri vküper ve-že njija življenje, nikdar ništja nej mogo raztrgniti, si sama sebi leko zavalita. Dva delavniva človeka, katoličanska vernika, steriva s cejlim srcaum mata radiva eden drugoga, vejta odpis-titi enoma drugoma, steriva od prvoga minuta živeta eden za drugoga, za svojo držino sta si zaslöjžila tau dugo zakonsko življenje. Fejs njima je dobro spadnilo, ka so je štja gospaud kaplan Szabolcs Fekete pa števanostji cejmešterdje tü posaba pozdravili, kak du-goletnoga cejmeštera v šte-vanovskoj cerkvi. Mi njim ranč tak s toplim srcaum želi-mo, naj njija Baug štja du-go zdrži pri zdravdji pa jima da mirno življenje. Za šestde-setletni jubilej zakonskoga življenja njima gratulejra-mo!

Klara Fodor

Jožef Zavec, žena Nanek pa varaški pop Zoltán Németh na diamantni poroki.

so pa rutjivali, dapa zdaj v bojno. Sodačijo na Vogrs-kom so tavö pelali na rusu-čko granico. Gda je konec bi-lau bojne, so je prej vzeli Rusi pa odpelali v Kaukazuš v Rusuško. Djušek so štiri lejta bili v lageri, delali so v rudniki (bánya). Zvjön velkoga trpljenja ji je štja beteg dvakart tü redno prejzveo. Od malarije so tak sla-bi bili, ka so je štja krmiti mogli v špitalaj v Bakuni. Nanek so pa doma nika nej vedli od nji. Iskati so je dali z Rdeči križom, dapa niši glas nej prišo od nji. Tjelkokrat njima je napamet prišlo, če te se štja baug leko vidla, če malo dejte - stero mlada ma-ti štja pod srcaum nosila, gda ji je mauž pa mogo rutji-vati - leko spozna gdasvejta svojoga oč. Pa njija je Baug posluno. Nának so za štiri lejta dobili pismo od moža, ka domau pridejo. Pa sta se pričakala. Od tistoga sreča-nja mau sama tü vejta, kak

na ma s koj živeti. Dočas pä nej prišla druga nevolja. Pet-desetdrugoga leta so cejlo držino od enoga minuta do drugoga, brez vsega, vöod-pelali v tabor na Hortobágy zatoga volo, ka sta mela dva plüga sadni drejv. Za leto dni so se s tabora vöpisili, dapa nej domau. Eno-dva mejseca prvin, kak je vövdarila revolucija (forradalom), so samo leko prišli do-mau, ka so ženö očé prošnjo (kérvény) dali nota. Do-mau? Dja v tisti raum, stero-ga so njim vse vöporobili. Njali so njim samo enoga arandaša. Dapa srečniva sta bila, ka döjn znauvič leko vred postavita svoj pravi da-um. Pomalek sta pa k sebi prišla pa z Boga pomočtjauv začnila delati za svojo držino. Djušek so sledkar v kosno fabriko šli delat, do-ma so pa štja gazdüvali tü. Nanek so tü vözeli z dela svoj tau. Kak vertinja so mlajše gora ranili, raum so

šče, sin pa v Ozmánbükk. Dosta njima je pomagalo, ka Djušek tašne blajžene rotje majo. S svojimi flajsnimi ro-kami so si zaslöjžili ime „ezermester“, kak ji zove čer. Oni so pleli košare, drventje, mekle, redli so le-sene grable, vile, šüle za štjir, ka se njim je pri rami pobontalo, so si vse sami po-pravljali. Štja tašni kredenc so napravili 56. leta, ka ga gnesden majo za kazat. Pa njija prej do gnesden delo drži gora. Kakoli, ka sta oba-dva bila že veltjiva betez-nika. Djušek so se zatok telko potaužili, ka so zdaj že

RADIO MONOŠTER
UKV (FM) 106,6 MHz
Od ponedjelka do sobote
od 16. do 17. vöre,
v nedelo
od 12. do 14. vöre.

OD SLOVENIJE...

Ustava se spreminja

Slovenski parlament je na izrednem zasedanju podprl šest od 13 predlogov za spremembo ustave. Poslanci so dali najprej soglasje k začetku postopka za spremembo 121., 140. in 143. člena ustave, s katerimi naj bi omogočili uvedbo pokrajin. Sedanja ustava naj bi namreč že omogočala ustanovitev pokrajin, vendar za to v zadnjih letih ni bilo dovolj politične volje. Državni zbor je začel še postopke za revizijo ustave v delu, ki se nanaša na sodstvo. Med drugim naj bi sprememba 129. člena uvedla petletni sodniški mandat za sodnike začetnike, ki bi šele nato lahko dobili trajni sodniški mandat. Poslanci so podprli še začetek postopka za spremembo 90. člena ustave, ki predvideva odpravo predhodnega zakonodajnega referenduma in dal zeleno luč tudi k spremembam ustave, s katerimi naj bi zagotovili uravnoteženo zastopnost žensk in moških ter pravico do pokojnin, v 14. člen ustave pa naj bi vnesli besedo invalidnost.

Novi predsednik SLS je Janez Podobnik

Slovenska ljudska stranka je na predčasnem volilnem kongresu v Rogaški Slatini za novega predsednika izvolila vodjo poslanske skupine in dosedanjega predsednika glavnega odbora Janeza Podobnika. Ta je z nekoliko presenetljivo visoko prednostjo (120 glasov delegatov) že v prvem krogu volitev premagal predsednika Kmetijske gozdarske zbornice Slovenije Petra Vriška (podprlo ga je 55 delegatov), dosedanjega podpredsednik SLS in pravosodni minister Ivan Bizjak pa je zbral le 14 glasov.

Španci nagradili predsednika Drnovška

Slovenski predsednik Janez Drnovšek se je na povabilo španskega kralja Juana Carlosa in njegove soproge, ki sta ga povabila na zasebno kosilo, mudil v Španiji. Drnovšek se je v Barceloni udeležil slovesnosti, na kateri so mu podelili ugledno špansko nagrado Ramona Triasa Fargasa. Nagrado vsako leto podeljuje Sklad za svobodo in demokracijo osebnostim, ki so si v težkih razmerah prizadevale za vrednote strpnosti, svobode in kulture dialoga.

Srečanje porabskih slovenskih penzionistov

Nejga lepšoga kak lepo prijateljstvo

23. novembra je v Slovenskom kulturnem in informativnem centru vkupprišlo več kak stau penzionistov. Členi društva porabskih slovenskih penzionistov so se srečali, da bi ocejnili, kak so delali v l. 2003. V Porabji je

so ništrni z njimi vred popejvali.

Po kratkom kulturnom programu je delo društva ocejnila predsednica Irena Barber. Kak je sama pravla, najbole se tauma veseli, ka so členi društva aktivni po

je kakšna gledališka predstava po vasnicaj...

Predsednica društva je povedala, ka so 2003. leta meli štiri vekše programe. 17. majuša so sprejeli člene Kulturnoga društva Avgust Pavel iz Sombotela. Srečanje je bilau v Andovcaj. Sombotelčani so si poglednili Črne mlake, popodneva pa njim je špilala števanovska gledališka skupina. Pri tem srečanjih so največ pomagali penzionisti iz Števanovec pa Andovec.

24. majuša so penzionisti iz Murske Sobotne prišli na izlet (kirándulás) v Sombotel pa Kőszeg. Na konci izleta so se srečali s členi sombotelsko-

vesi tő.

Društvo je v 2003. leta melo 1.234.000 forintov. Zvün članarine (tagdíj) so dobili pejnaze od Zveze Slovencev na Madžarskem pa Državne slovenske samouprave, od veški samouprav pa prejk natečajov (pályázat). Na Madžarskom so natečaje pošilali na Javni sklad za narodne in etnične manjšine, od tam so dobili 220.000 forintov, v Sloveniji pa na Ministrstvo za kulturo, od tam so dobili 430.000 forintov. V leti 2004 bi pa radi šli na državno srečanje slovenski penzionistov (zdaj se ešče ne vej, gde bau pa gda), radi bi si pa malo poglednili Bu-

Predsednica društva Irena Barber.

med slovenskimi društvi najvejšo ranč tau društvo, stero ma kauli 130 členov od Gorenjoga Senika do Verice, od Andovec do Sakalauvec. Največ členov pa ma

vasnicaj. Nej samo tak, ka majo svoje programe, liki tak tő, ka so tam na programaj, če kakšne druge organizacije majo kaj v vesi. Ranč za njino aktivnost se je

En tau členov društva.

društvo iz Varaša pa Slovenske vesi.

Člene društva je pozdravo ansambel Gorički lajkoši, steri je zašpilo par pesmi, med njimi največ takšni, steri Porabci tő poznajo, zatok

penzionistom zavalila Klara Fodor, sekretarka Zveze, stera je pravla, ka na nji leko računa Zveza, če kakšnekele programe ma. Na otvoritve razstave (kiállítás megnyitő) tő radi pridejo, tam so, če

Gorički lajkoši so penzioniste spravljali v dobro volau.

ga društva v Škanzeni, gde so meli kratek kulturni program tő. Spejvo je soboški pevski zbor penzionistov. 26. junijuša so porabski penzionisti bili na državnom srečanju slovenski penzionistov, stero je letos bilau v Murskoj Soboti. Na srečanje sta pelala dva autobusa, po uradnom programu so meli eške prijateljsko srečanje s soboškimi penzionisti na Vaneči.

24. augustuša so na Dolenjom Seniki organizirali piknik, na stero ga so zvün svoji členov pozvali lidi iz

dimpešto pa vogrski parlament tő. Največ členov tau-ga društva ešče nej bilau v parlamenti, zatok so prosili vodstvo društva, če bi se leko ta paut zorganizirala. Penzioniste sta pozdravila bivši predsednik soboškoga društva Jože Vild in njegov naslednik g. Kovač. Obadva sta obečala, ka de soboško društvo potejm tő sodelovalo s Porabci.

Prireditiv so zaključili s prijateljskim srečanjem, vsi člani društva so dobili menški dar za božične svetke.

M. Sukič

Svetki se približavajo

Leko, ka se samo meni tak vidi, depa tau leto je pá samo tak ta fučnilo. Mi ljudje smo pa zatok ljudje, ka mamó svoje svetke. Tak mislimo, ka smo svojim bližnjim, prijatelom nika dužni dati etakšoga reda.

Znano je, ka je božič sploj lejpi svetek. Svetimo, ka se je Kristuš naraudo na te svejt. Ljudje so različne šege vónajšli, kak etakšoga ipa svetijo. Etak so deci vónajšli, ka njim Jezuš prinese krispan pa s tejm vred dar.

Na zamlej nas je nej malo. Sploj dosta nas je, ki etak vörjemo. Leko smo srmaški ali bogati ljudje, svetek je za vsakšoga svetek. Samo naše šege so nej gnake, ovak sveti bogati pa ovak srmak.

Gda sam ge mala dekličina bila, te smo sploj žmetno čakali božič, gda pride Jezuš pa nam prinese krispan. Te smo šli na paunaucnico več kilometarov v velkoj zimi pa v slabi obleki, depa šli smo. Pa gda je ranč paunauč bila, so se zglasili trge zvonovi števanovske cerkve, steri so nas začarali, tak smo se počutili, liki bi v nebesaj bili. Stanili smo si vcuj k »štalici«, stera je v cerkvi naredjena bila pa smo gledali sv. Jožefa pa Marijo z malim Jezušom. So je »oslek, volek gledali, pa s svojo sapov grehali«, kak smo tau popejvali tü. Pa te so se zglasile orgle pa so napunila cirkev s takšnim razpoloženjem, ka mi je do smrti najlepši spomin. Od paunaucnice domau pá 7 kilometarov peški pa v čakani, ka de že doma krispan pa ka de pod njem.

Pa je tak bilau. Nas je 5 mlajšov bilau. Poseba kaj je nigdar eden nej daubo za dar. Samo krispan, steri je okinčani bio, vej se je pa za tau naša mati pobrigala. Friške figice so visele na njem pa s svetlim papirom nut zasúkano tau ali tisto. Pa ka mislite, ka je te tau ali tisto blau? Cuker, ka ga je mati sama kújala, oreji, male djaboke pa če se je eške tau vse malo vidlo pa je mama eške malo svetloga papira mejla, je repo gor zrezjala na male falajčke pa go je zasúkala v te lejpe papire pa obejsila na krispan. Pa svejče. Sveti Baug! Svejče so tü gor napelene bile na krispan pa so nam svetile. Nepozableno je bilau.

Od tistoga mau je nej tak dosta lejt odišlo. Samo ka se je v tom cajti dosta vse spremenilo. Med tejm je lepau tau, ka naši ljudje sploj ovak, baukše živejo. Kakši so pa te gnes té svetki? Hvala Baugi, gnes je krispan nej tak skromen pa srmački kak inda svejti. Vse dobrote so gor obešene pa ka je pod krispanom, tau je nej zapovedati. Gesta takšo tü, ka bi ranč nej mogli pod krispan djati. Tau veliko darilo čaka nindar vanej, v garaži kak povejmo auto ali v ednoj drugoj sobi, računalnik. Pa kak smo s paunaucnicov? Nikak nej. Negajo ali samo v največji vesnicaj pa varaši. Naši duhovniki po več vasnicaj slúžijo mešo, etak pa samo v ednoj vasnici so mogauči paunaucnico slúžiti v paunauci.

V taum materialnom svetji je duša zapúščena. Gda se približavajo svetki, nam so nej zvonovi, njigvi lejpi glas, nej orgle, nej mala štalica najprva. Naš pogled je na darilo ciljeni. Vej do nas pa pitali, ka smo dobili pa ka te povejmo? Ka sam daubo čokolado pa dosta cukrov na krispani? Ka sam daubo nauvo srajco? Nej nej. Etak se pa ne dam doj gledati. Že naprej povejm staršom, naj mi tau ali tisto kúpijo zatok, ka drugi tau pa tisto dobijo. Pa ka te etakšoga ipa dela stariš? Cejlo leto lejča za delom, za pejnaze. Deca pa? Sama je. Pa če srečo majo, nika lagvoga ne napravijo, samo čakajo svetke. Rojstni den, god, božič, nauvo leto, šolski svetki pa etak mine svejt pa žitek.

Irena Barber

Gospodinje z diplomo

Diplomirane žene, ki so povrh še izrazito ambiciozne, si težko predstavljajo življenje, kjer bi jim bila dodeljena le vloga gospodinje. Morda bi v tem stanju za spremembo kratke časa uživale, toda prej ali slej bi gotovo postale nesrečne.

Visoko izobražene žene zelo težko najdejo primerne partnerja, ker en del moških dobi v njihovi družbi kompleks, drugi pa težko razumejo, da hoče žena biti nekaj več kot srečna soproga. Situacija se zaostri, ko želita imeti otroka. Kdo naj žrtvuje svojo kariero? Tej dilemi se moški skušajo preventivno izogniti na ta način, da svoje zanimanje zavestno preorientirajo z intelektualn na neizobražene žene, ki na svojem delovnem mestu opravljajo manj odgovorno delo in se na družbeni hierarhični lestvici nahajajo relativno nizko. Te žene so izredno srečne, če kot žene managerja, znanstvenika, tehnika ali politika morajo skrbeti le za to, da možu in otrokom nič ne primanjkuje, da jim pripravijo vsako jutro svežo obleko, jim pripravijo toplo večerjo, skrbijo za to, da doma najdejo prijetno družinsko vzdušje, kjer je vse vedno v najlepšem redu, kjer se lahko regenerirajo. Kateri mož si želi v tak dom, kjer ga čaka žena v zanemarjenem stanovanju, sedeča pri računalniku, kjer ni pospravljenosti, kjer miza ni lepo pogrnjena za večerjo...

Za hrbotom uspešnega moža stoji vedno neka žena, ki se zanj žrtvuje, ki s celotno svojo energijo in z vso svojo močjo »služi« svojemu možu, da bi on celotno energijo, vse svoje moči lahko posvečal svojemu poklicu ali politiki. Od svoje žene pa zahteva, da bi bila ona vedno lepo negovana, privlačna, elegantno oblečena, prijazna, da se lahko postavlja z njo.

Ko pa je otrok na poti, si ne zagrenita življenja z brezmajnim prepiranjem, kdo naj gre na triletni porodniški dopust. Če je žena odsotna iz službe tri ali celo šest let, lah-

ko nadaljuje tam, kjer je prekinila. Če je kot kozmetičarka, medicinska sestra ali frizerka tudi kaj zamudila, bo to v zelo kratkem času z lahkoto nadoknadila. Zato managerji, politiki, zdravniki, znanstveniki radi vzamejo za ženo svojo sekretarko, asistentko, pomočnico, frizerko ali kozmetičarko. V njihovih zakonih ne nastajajo konflikti zaradi tega, kdo naj žrtvuje svojo kariero za otroka, oziroma otroke, ali pa naj »žrtvujejo« otroka za svojo kariero.

Če se namreč ženska poroči, bi rada imela tudi otroke. Če bi si lastila le porodniški dopust, ki traja pri nas dvajset tednov, bi otrok pogrešal tisto idealno družinsko vzdušje, ki bi bilo za njegov duhovni razvoj odločilno. Lahko bi seveda angažirala »babysitterja« in se tako tudi v bodoče posvečala svojemu poklicu, se udeležila nadaljevalnih tečajev, hodila na večdnevne konference in podobno, toda zaenkrat tipične plače pri nas tega ne omogočajo, povrh tega večina od njih iz začetne plače odplačuje še kredite za stanovanjsko in drugo posojilo. Vsaka mati bi pa tudi rada permanentno spremljala telesni in duhovni razvoj svojega otroka. V večini primerov tudi na babice ne morejo računati, kajti pri prvem otroku so babice še tako mlade, da so v delovnem razmerju. Ko je otrok star eno leto, ga diplomirane matere večinoma pošiljajo v otroške jaslice, pozneje pa v vrtec. Zgodaj jutraj, ko bi moral še spat, ga potegnejo iz postelje, ga silijo v okolje, ki se ne more imenovati idealno. Če si pa mati - intelektualka - privošči triletni vzgojnovarstveni dopust, je na delovnem mestu več ne sprejemajo z odprtimi rokami, rekoč, da ob tem bliskovitem tempu razvoja na vseh področjih znanosti po tako dolgi odsotnosti ne bo mogla več držati koraka z razvojem.

Kako razmišljate vi, spoštovane bralke in bralci, o tem vprašanju? Napišite svoje izkušnje!

Suzana Guoth

... DO MADŽARSKE

Število prebivalcev na Madžarskem pada

Letos je bilo manj porok in se je rodilo tudi manj otrok kot v enakem obdobju lani, hkrati pa je bilo število umrlih večje. Tako je trend padanja števila prebivalcev za 17,5 % višji kot v enakem obdobju lani. Število prebivalcev v državi je le 10 milijonov 120 tisoč. Na tisoč ljudi pride na Madžarskem 9,5 rojstev in 13,4 umrlih. Letos se je rodilo 650 otrok manj in umrlo 3800 prebivalcev več kot v enakem obdobju lani.

Nove naložbe v monoštrski industrijski coni

Svetniki mestne občine Monošter so se na septembrskem zasедanju odločili, da bodo zainteresiranim ponudili zemljišče v industrijski coni (prekomejni industrijski park) za simbolično ceno, 1 forint. Osnovna pogoja sta dva, podjetnik mora zaposliti vsaj petdeset ljudi, domačinov, podjetje pa mora delovati vsaj deset let. Z zainteresiranimi, teh je bilo veliko, je občina začela pogovore z dvema podjetjema.

Prvo podjetje je iz Nyíradonya in bi v Monoštru ustanovilo predelovalnico sadja ter hladilnico. Zaposlilo bi od 80 do 100 ljudi. Investicija bi stala 1 milijardo forintov, podjetje bi za investicijo najelo kredit.

Drugo podjetje ima sedež v Budimpešti, ustanovilo bi obrat za razgradnjo starih avtomobilov. Na začetku bi zaposlovalo le 10 ljudi, do konca tretjega leta bi se število zaposlenih povečalo na 50.

Programi, prireditve

- Slovensko društvo bo v Budimpešti 6. decembra organiziralo občni zbor in Miklavževanje.

- Slovensko društvo in samouprava v Szombathelyu bosta praznovala Miklavževu tudi 6. decembra. Razen domačih otrok bo pod mentorstvom Marije Rituper in vodstvom Aniko Szalai nastopila folklorna skupina OŠ Števanovci s plesi iz Prekmurja in Porabja.

Pismo iz Sobote

Krepka pijača

Gvūšno ste že čuli, ka že skur pou leta v Sloveniji ne more do desete vore dopodneva dobiti nika krepkoga za spiti. Kakšo palinko, kojnak, rum ali kaj takšoga je nej sloboudno točiti v krčmej pa odavati v bautaj. Tak je zapovedo naš minister za zdravje Keber in zato zdaj pri nas tou zapoved, tej zakon, zovemo Kebrov zakon. Vsiški pa vej, ka Slovenci trno radi pidjemo in ka se nam tou nikak ne vidi. Naše šege so se vcejlak vóminile, dapa ... Pomalek, vse vam raztumačim.

Dosta je takši, ka si zazrankoma spidjejo kafaj pa kuj kakšoga kratkoga. Zdaj nagnouk tou več nej mogouče. Nej mogouče zatoga volo, ka je minister Keber pravo, ka geste dosta pidjancov in tou trbej dole staviti. Zato so začali po krčmaj pa bautaj lejati inšpektori, steri kontrolo majo, če se krčmari pa bautoš držijo novovoga reda. Če stoj pidje pivo pa vino, tou je prej nej velka nevolat, tou se leko toči, samo ka nema prejk 16 % alkohola. Tak zdaj najbolje žedni zazrankoma pa ta do desete pidjejo špricere pa pivo. Dapa ka pa tisti, ka bi škeli spiti kaj krepkoga? Takši so si brž zbrodili, kak tou trbej narediti. Gestejo mali glažeki, ka držijo dva deci ali pa ške kaj več. Doma si ga lepou napuni z domanjo palinko ali pa s kakšno küpleno krepko pijačo in si jo dene v žepko. V krčmeji si narouči kafaj, malo vkraj spidje pa si tisto iz žepke nut vledje. Pomalek je v šalici nej več nika črnoga, kak če bi voda bila v njej. Tak zdaj leko v nikši mestaj vidite možakare s šalico za kavu, iz stere pidjejo edno voro pa nikak prazna ne grata. Tistim pa, ka krep-

ko ne pidjejo, tistim je vseeno, ka je Keber zapovedo. Oumani si leko od vina pa od piva tó. Tak se zavolo toga nika menje ne pidje, pravo bi, ka se pidje eške bole. - *Meni je tou trno škoudilo*, - mi je zavupo soused Martin.

- *Vejš, ka dja krepko trno rad mam*. Zdaj, ka do desete v krčmeji nika takšoga ne dobim, si doma spidjem palinko. Dapa stanem ob šesti, vejš, kak daleč je eške do desete vore? Zato si pošiknem tri ali štiri palinke, včas eške peto pa šesto, ka nemo meu nevole do desete. Tak me že malo po šestoj vóri suče es pa la. Té Keber iz mene eške pidjanca naredi, - je gledlo do voro, če je že deset.

Najbole od vsej pa je zatoga volo bila srečna pa vesela moja tašča Regina, trno čedna ženska.

- *Tak trbej, ranč tak trbej! Vej pa dun nej mujs piti včas po tistom, gda človek gor stane*, - me je gledala, kak če bi tou zapovedali zavolo mene. - *Vse drugo bi tó trbelo vkraj zapovedati*. Čistak nika bi nej smeli odavati. Pa nejsamo do desete dopodneva, po mojom bi leko začali točiti ob šesti večer pa nika prlej, - je modruvala tadale.

Nika sam njoj nej nazaj povedo. Vej pa vejte, kak je tou, vsikšomi vse nazaj pride. In je njoj tó prišlo. Bila je sobota. Že kakši den ali dva prva so se mojoj tašči Regini, trno čedni ženski, napovedale tri padaškinje. Ob osmi zazrankoma se prej dobijo na kavi, ka do malo klajfale. Moja trno čedna Regina je tisto soboto že rano stanila pa nagnouk gor prišla, ka nema nikšoga likera ali kaj takšoga, ka kuj spidjejo. Vzela si je cejker in šla v

bauto. Za deset minutov je prišla domou čemerasta pa rdeča, kak če bi štoj krop na njou vlejo.

- *Ka bi Perün tresno v toga Kebra! Vej je pa tou nej mogouče*, - je majutala, ka sam se postrašo, ka kak do bim po nousi. - *Do desete mi nika takšoga ne smejo odati, meni, ka spidjem menje kak kakšo mleše! Vej so pa nej normalni*, - je treskala z dverami, ka se je trouso cejli ram.

Vóra je bila že skur osem, eške malo pa pridejo padaškinje. Nagnouk je več nej knoula, nej več treskalo, čistak potiüma se mi je začala mujsati.

- *Nejsam šla küpüvat pijačo zavolo mene, liki zavolo padaškinj*. Dvej od nji trno radive kaj spidjeta. Nede gljij lepu, če nika kuj ne dobita. *Leko ta celou kouli gučali, kak sam škrkliva, ka sam samo kafaj podvorila*. Vej me pa razmejš... Sam si že brodo ka šké od mene in nej sam se zmejšo. - *Na, te te pa prosim, če pogledneš v tvojo omar, leko ka kaj najdeš za moje padaškinje*. Vsigdar si emo kaj takšoga, dja ti plačam, če trbej.

Sam si že brodo, ka se mi nut v rit potegne. Dapa nejsam se dau prejk ličiti. Pogledno sam mojo taščo Regino, trno čedno žensko, kak kakši policaj, jo eden čas gledlo in zdigno pravo rokou z vótegnjenim prstom:

- *Dja bi dau, dapa minister Keber je zapovedo, ka je do desete vore tou nej sloboudno delati!*

Po cejlam rami so treskale dveri eške po tistom, gda so padaškinje že trno flajšno klajfale.

Miki

Krave

Gda sam mala bila na Gorenjom Seniki, sam mogla trno dosta delati. Moja draga mati je trnok dobra bila, dapa oča so trnok lagvi bili. Vsigdar sam mogla na njivo titi pa krave pasti. Če sam se žaurgala, ka bi se mogla včiti, so mi oča pravli: »Vej se boš večer včila.« Dapa te sam že tridna gratala, pa sam se nej mogla včiti. Če sam pa v šauli »edješ dobila, te sam pa bita bila.

Moj oča je trno vražji biu. Gnauk je gnau krave past pa je pozabo domau priti s kravami vred. Gda sam domau s šaule prišla, mi mati včas pravijo: »Jolanka, idi brž, ka oča eške nej domau prišo s kravami. Je že podnek gé pa je kravam tó vrauče gé.« Ge sam včasín ušla pa sam ga iskala, dapa nej sam ga najšla pa krave tó nej. »Baug moj, ka mo zdaj delala, gde mo ga iskala!?« sam si brodila. Hvala Baugi sam enga pojba vidla, pa sam ga pitala, če ne vej, gde je oča s kravami. »Vejš, ka znam, Jolanka«, mi je pravo. »Idi k Zavci v krčmau, tvojo oča tam spi.« »Gde so pa krave?«, sem ga spitavala tadala. »Krave je tam privezo.«

Ušla sam v krčmau pa sam očo zgonila: »Oča, ka vi broдите, vi ste tū pidjani, krave pa venej trpijo!« »Idi domau s kravami« mi je pravo pa je tadala spau.

Jolan Grebenar Mecséri
Ilustracija: M. Kozar

Spremljajte televizijsko oddajo

SLOVENSKI UTRINKI

vsak drugi četrtek ob 13.55 na

1. programu madžarske
televizije.

Naslednja oddaja bo v četrtek,

4. decembra 2003.

Ponovitev v soboto, 6. decembra,
ob 12.00, na 2. programu.

Lejs dūšo ma

Tau pravijo, ka je človek telko vrejden, kelko gezikov guči. Dapa tak mislim, ka je tau istino za maštrije tō, če stoj več zna, je več vrejden, bola naletja žive. Gnesden je že rejdkī tašen človek, steri več maštrije zna. Gnauk svejta je več taši bilau. Oni so bili mojstri, steri so vse znali. Bile so taše maštrije, stere so očetje šinaum prejk-dali, tak so vsigdar v družini ostale. Taši so bili naprimer kovači. Tau leko porazmejmo, zato ka edno kovačnico

• *Kak je te tau zdaj, ga pitam.*

»Na Verici živem, dapa ovak sam Andovčan. Vejpa štiri lejta sam bijo član vaške samouprave v Andovcaj.«

• *Zdaj si več nej član?*

»Nej, zato ka so me nej izvolili.«

• *Kak tau?*

»Ne vejim, dapa zdaj me več ranč ne briga. Dosta vse sam djau, za ves, dosta vse sam delo pa napravo cejlak šenki. Tak vōgleda, ka Andovčanom tau nej trbej. Dja sam

pa ves od tauga samo lepša gratala. Turisti, gda tam tadejo, vsigdar stanejo pa ga poglednejo.«

• *Ti si se za tišlara vōnavčo, kak si te tesar gralo?*

»Dja sploj rad delam z lesaum, kakoli naj baude tisto. Tesarstvo me je tō vsigdar brigalo. Tistoga reda, gda se je šaula začnila, sam ranč čas emo pa zato sam se te glaso. Pred tesarško šaulo sam dja že dosta delo pri tesarji, tak ka sam se dja že doste vse navčo. Samo brezi papirov ne moreš biti tesar, zato je trbelo meni tau šaulo končati. Lažo bi, če bi tau pravo, ka sam v šauli nika nauvoga nej čūjo.«

• *Ka delaš te zdaj bola, tišlarstvo ali tesarstvo?*

»Gnauk tau, gnauk tisto. Ka ranč trbej.«

• *Stero maštarijo maš bola rad?*

»Obadvej. Kak sam pravo, dja rad delam z lesaum. Lejs je taši material, od steroga baukšoga nikdar ne najdejo vō. Lejs dūšo ma pa tau eden dober tišlar čūti mora.«

• *Doste taši omarov, postel geste, steri so nej z lesa. Kak je te tau?*

»Zato je redijo z umetni materialov, ka so falejši, dapa telko so menje vrejdi tō.«

• *Kak je bilau, gda si prvo strejo klau, nej si se bojo?*

»Zaka bi se bojo. Kak sam že pravo, pred šaulov sam dja že z drugimi tesarji dosta strej gorasklau. Telko je bila razlika, ka sam zdaj vse dja vōračuno pa dja sam bijo odgovoren. Če bi kaj zapravo, te bi name šinfali.«

• *Šinfali so te že?*

»Baugi hvala, ešče nej.«

• *Tesarstvo je zato bola žmetno delo kaktišlarstvo?*

»Človek si glavau pri obadvej maštriji mora nūcati, dapa tau gvūšno, ka je tesarstvo fizično bole žmetno. Dostakrat sedemdeset, osamdeset kil trbej zdigniti pa s tem bremenom se trbej šetati vrkar po ednoj vauskoj mosnici. Tišlar je vsigdar na toplom pa na sūjom, tesar pa nej. Ne šte se, če

sonce sije, snejg de ali je ranč mrzlo, strejo trbej najprati. Pri zidanji je vsakši na tejm, kak najprvin pod strejo spravi ram. Po tistim že leko dela drugo, zato ka se ram ne moča.«

• *Večer se ti nej trbej dosta mantrati najzaspiš?*

»Tau gvūšno, ka nej. Dostakrat je tak, ka že kumar čakam, naj v postelo pridem. Nej samo zato, ka žmetno trbej zdigati pa se dosta trbej pargibati, liki zatok, ka cejli den po latošaj trbej ojditi. Nogē tau brž zmantra.«

pomaga?

»On je od tauga več, on ranč tak zna že tau maštrijo kak dja. Razlika je tau, ka on od tauga nejma papira v rokej. Pravica je tau, ka eden tesar sam težko dela, dobro je, če sta dva.«

• *Zaka?*

»Edno je tau, ka bola brž de. Drugo pa tau, ka mi nej trbej vsidar dola s streje lejtati. Če kaj trbej, te dolaskričim pa on napravi. Mūva sva že vkūp včeniva pa etak te delo tō bola de.«

• *Ka ti povejš k tauma, Endre?*

»Tau je tak, kak je Zoli tapravo. Eden tesar je nej tesar, gda strejo trbej rediti. Dja že tō več lejt delam tau pa tak mislim, ka mam že prakso. Ovak pa, gda nej trbej strejo klasti, te doma lejs žagam. Mameden gatar pa ka za tesarja lejs trbej, tisto dja gorazožagam. Dostakrat je bilau tak, ka smo tisti lejs goraklali, ka sam dja gorazužago.«

• *Te si ti tō tak kak Zoli, ti tū*

vsigdar z lesaum delaš?

»Leko tau ešče tadala »sklanjam« tō. Bilau je tak, ka sam v gauštja baur vōpodrau, gora sam ga zožago, potistim smo ga pa na strejo sklali.«

• *Te sta viva tak, kak gnauksvejta, gda so manufakture bile.*

»Najbaukše bi tak tau bilau. Zato, ka bi te hasek pri nas austo. Dapa pravica je tau, ka bi tau človek dugo nej lado. Zaman ma rad človek lejs, ka je dosta, je dosta.«

»Če na teltja rad maš lejs, te za obed dobiš en kubik lesa,« se smeje audalič Zoli.

»Vejš, ka,« pravi Endre, »če bi lejs audio, s tistoga bi že redan obed daubo.«

K. Holec

Zoli Dončec na streji v Varaši.

Križ v Andovcaj, steroga je Zoli čisto iz lesa napravo.

• *Kakšno strejo je najžmetnejše najprati?*

»Tau je skur vseedno, samo bola bi tak pravo, ka k ednoj streji več časa trbej, k drugoj pa menja.«

• *Tašo strejo ste že klali, ka je s slamov pokrita?*

»Tašo ešče nej, zato ka tū pri nas sploj malo s slamov pokriti hiš zidajo. Venej v Sloveniji, tam bola dé.«

• *Ovakša je tista streja, stera je s slamov pokrita?*

»Skur taša kak druga, samo latoške so na dvej strani okraublji. Zato je nej slobaudno na kaut vōzrezati, ka gda se šaupe s slamov goravežejo, naj je ne vrejže prejk.«

• *Dostakrat, gda delaš, vidim, ka Endre Talaber je vsigdar s teuv, on ti*

nej bilau naletja vōnaprati. Dapa taša maštrija je bila tesarstvo (cimerman) tō. Rejdsko bilau, ka bi se nekaj samo tak sam od sebe vōnavčo za tesarja (cimermana), če je v družini nej bilau tesar. Dapa zdaj se je na Verici eden mladi vōnavčo za tesarja, tak ka v rodbini nikdar nej bilau tesar. On je **Zoli Dončec** ali kak ga vsi poznajo Djūrvin Zoli. Leko bi pravo tau tō, ka je iz Andovec, zato ka je on ta valaun, samo pri babici na Verici živi.

se najprvin za tišlara vōnavčo. Kakoli je trbelo za ves, vse sam napravo.«

• *Križ, leseni, steri je postavljeni pri Kovačini, si tū ti napravo, nej?*

»Vaška samouprava se je tak odlaučila, ka na konci vesi postavi eden leseni križ. Té leseni križ sam tō dja redo. Leko povejm, nej je bilau malo delo, zato, ka je cil tau bijo, naj cejlak vse z lesa baude. Zvōjn cvekov, ka sam notrazabijo, sam rejsan samo lejs nūco, ešče streja je z lesa. Nej ka bi se hvalo, da-

K. Holec

V gauštja

»Zazranka v petoj vōri sam pri tebi,« pravi Pištak, »pa deva v gauštjo po drva.«

Joška je samo prestrašeno gledalo s posancov na lampi, kak če bi vraga zagledno, vino ma je pa pomalek dola pod srajco teklo.

»Skrb mej, ka notraspadneš v posanco. Baukše bau, če go dola dejaš na sto. Zranja pa tak slabi baudoš kak meglja.«

»Ti se za mene nika ne boj, vejš vido, tak mo mejterske goralučo na prikaulico kak perdje,« pravi Joška pa posanco doladeje na sto.

»Cejlak mi je že vō iz glave odišlo. Morava titi po drva zato, ka žena se mi že dva mejseca moli. Zato ti gučim, ti manjak. V petoj vōri sam tam pri tebi s traktorom, dočas se v lače strausi,« pravi Pištak pa glaž više glave zdigne, naj vidi, kelko piva je ešče notra.

»Ne gledaj telko tisti glaž, vejpa dja ti plačam ešče enoga. Dočas, ka dja vino spidjem, dočas ti ešče edno pivo to vujnaš. Tak si taši kak eden medved.«

»Tau leko, ka sam dja medved, dapa ti si tak slautji, ka če eden krepši djuk pofudne, te tebe vō z rusaga odnese.«

»Smej se samo, nej tau važno, kak si žmeten, liki tau, kak si delaven. Dja sam pri deli taši kak oca, ešče za vraga ne pistim.«

»Jaj, samo ne guči tašo norijo. Če bi ti en kusti mejterski gaber v roke dau, včasini bi ti v lače zgrmalo pa bi tima grato.«

»Dobro, najmo tau, vej zranja mo vidli, gda mo naklajali,« pravi Joška pa z rokav kaže krčmari, naj ešče edno rundo prinese.

Krčmar kaže nazaj, ka več nejga: »Vōra je deset, zapremo, vsakši naj de domau počivat.«

»Tau je tak dobro,« stane gor Pištak, »zranja rano moramo staniti.«

»Proti daumi ešče djeste edna na krčma, leko ka tista ešče oprejta bauda,« pravi Joška, pa on tō gorastane od sta-

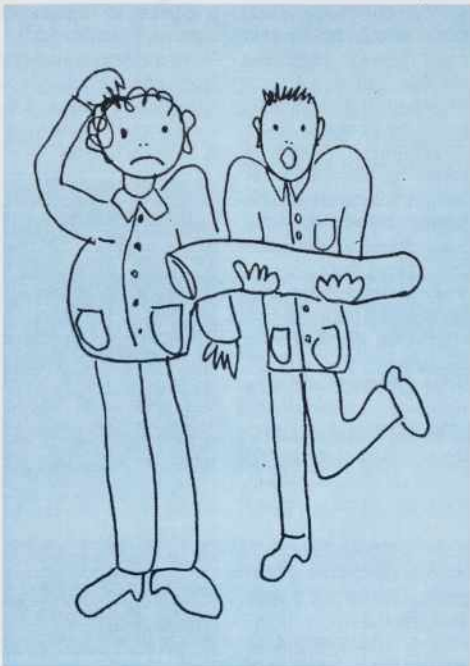
ula.

»V nedelo večer tašuga ipa so že vse krčme zaprejte, tak ka deva domau počivat.«

»Ti, Pištak, zaka trbej nam v petoj vōri že kraj od dauma titi? Čas bi mela v sedmoj tō.«

»Jaj, samo nika ne guči. Če gorastanem, te vō škem metati, če se dolanaslaunim, te me poštevca tišči. Tak, ka nikak nej dobro. Sreča, ka se je žena nej prebūdila.«

»Ne žaugaj se telko, poj, sedi notra v traktor, vej se do

»Nauri si! V tašoj vročini?!

Dočas ka iz Varaša vō v Andovce pridemo, že šest vōra bauda. Naklademo mejterske drve pa je že osem vōra. Pridemo nazaj v Varaš pa dolasklademo, prvin tak ne zgatauvimo, kak deset vōra. Potistim se pa že človek tak vožge od icede.

»Dobro, te demo v petoj vōri, meni je vseedno,« pravi Joška. Roke si v žepko deje, lače si do gležnja gorapotegne pa z veltji stopaji domau odide.

Pištak že pet minut rogača s traktorom pred ramom, dapa Joškana nega. »Tau več ne more vōprestat, ka dela, vejpa že frtau šest minaula!«

Vō iz traktora skauči pa notra de v ram. Joška si ranč te črejele goravlači.

»Ti, nika spoj lagvo farbo maš! Včera si se vejn fejš naceco?!«

Andovec vōstrausiš.«

Tak je bilau. Do Števanovec je glavau vōdržo iz traktora pa je od mrzloga lufta malo k sebi prišo.

»Tū nika vujgniva!« pravi Pištak pred krčmov.

»Za mene volo. Ali de mi baukše ali laguvejš.«

»Kama pa viva deta tak rano?« je pitajo v krčmej.

»V gauštjo po drva, kama inan bi šla.«

Prvi požirek je Joškana skur nazaj vōskočo.

»Ka je? Korata si pauzro,« se smedjejo druži.

»Nej, samo sam malo slabi.«

»Včera si spoj krepak ladjen bijo,« pravi Pištak pa ga v pleča vdari. Joška je skur nej prej pulta spadno, notra k krčmarici.

»Ka vrag je?! Okrauble Pete maš?« pita ona. Dapa Joška nika nej pravo.

»Dobro, deva,« pravi Pištak, palinko gorapotezne, enga se strausi, kak gda je pes motjer, pa Joškana tiska vō na dveri.

»Gde naj vcujstaneva?« pita Pištak.

»Tam, gde škeš.«

»Ne boj nauri! Vejpa tvoja gauštja je, kaži, gde naj vcujstaneva.«

»Tam, gde je najbola kusto pa brž zgatauviva.«

»Nauri si, sto de gora na kaula zdigo tiste kuste mejterske hraste?«

»Dobro, te mo bole samo taše srednje žagali. Dja mo z motorno žagov delo, ti pa bola s tapačov klesti vō vejke. Nej ka bi se vse vkūp zoseko!«

»Nej sam zato tak nesrečen,« pravi Joška.

»Tima boj! Idi znak, zato ka te sūji hrast včasini vōpoderem.«

»Dapa te je kusti, nej?«

»Kusti, nej kusti, tauga vō trbej podreti!«

Eden velki rugat pa hrast tak dola dūno, ka se je ešče zemla strausila.

»Padaš, tau je kak gda bomba vdari,« pravi Joška. »Tau skur dojde na kaula. Brž vkūpzrejževa pa že deva domau.«

Pištak je žago vkūp na mejtar drve, dapa z edno okauv je Joškana gledalo.

»Ka je? Veter fudi?« se smeje.

»Zaka?« pita Joška vōzmantrano.

»Zato, ka se s tisto vejkov že pet minut mantraš. Desetkrat si vsejko, dapa ešče gnauk si go nej zavado.«

»Ti samo žagaj, vej bauda vse pomalek.«

Za edno vōro sta stanila pa obadva sta si čelo brisala.

»Jaj, kak bi dobro bilau zdaj pivo piti, lampe se mi že vse vkūp lovijo,« pravi Joška.

»Brž gorazlūčeva pa že deva tō. Zdaj leko pokažeš, kak krepak ledjen si,« pravi Pištak.

»Tam je tisti kusti hrast, zdigni ga pa ga dej na kaula.«

»Nej sam dja nauri! Vej ga dva goradejeva, zaka bi se mantrau, če nej mujs.«

Eden tenki hrast v roke vze-ma, deje par stopajov pa stane.

»Ka je? Lagvo ti je?« pita Pištak, dapa Joška nika ne po-vej.

»Ka je? Glūpi si?«

»Nejsam glūpi, obadva sva slejpiva.«

»Zaka?« stauipi vcuj Pištak.

»Gledaj kaula, vejš te vedo.«

»Njega vraga, vejpa nejmvava kaula,« se zgrabi za glavau Pištak. »Nejmava kaula,« pravi ešče enkrat. »Tak vōgleda, ka sva kaula doma njala. Cejli cajt si glavau znak vōdržo do Števanovec, ka ti je lagvo bilau, pa si nej vpamet vzejo, ka ne vlečemo za seuv kaula.«

»Nej ka bi zdaj dja bijo kriv,« se dere Joška, »ti bi tō leko emo telko pameti, ka znak pogledneš.«

»Doma so kaula za traktorom stale, tau je gvūšno,« si brodi nazaj Pištak. »Zgūbili bi je?«

»Kak bi je zgūbili, vejpa tau bi čūli.«

»Jaj, že vej. V soboto, gda sam prešati sto, samo sam sam bijo doma. S traktorom sam vcujšūno k stvauri pa sam ga tak dolastavo. Cvek sam nej djau notra, njegovga kalavinskoga.«

»Samo naj tau niške nej zvej. Ešče dobro, ka tvoja žena ne vej, kama sva šla.«

»Nej, drek ne vej, zaka bi nej vejdlja.«

Gda sta domau prišla, prva rejč, ka je žena pitala, je bila: »Pa gde so drva?«

»Drva? Mūva sva je vkūpzrezala, vej koma de trbelo, tisti je domau zvozi,« liči dola na tla Joškana tapačo. »Eden den vse tō ne more tana-prajti, vej zranja domau pripelava,« pravi malo kasnej, gda se že pomiri.

»Zranja kaula baudajo pa vse bauda,« bondriva pod bajūsi.

»Kakšne kaula?« pita žena.

»Kaula so kaula, zakoj trbej tebi tašo raztolmačiti,« grata čemerasti Joška pa dvera notrazalapne za seuv.

(ilustracija: M. Kozar)

OTROŠKI

Iz lade moje stare mame

Duga lejta je najvišje na brgej Male vesi stau ram od moje stare mame. Že se je skur vküper začo sinjavati. Pri srcej me je stisnilo in pravo sam si, ka tou ne smem dopistiti. Zavolo nje pa zavolo sebe to nej. Tak sam se kcujk deli vzeu in si obečo, ka ga vred vzemem, té njeni ram. V tom deli sam gori na podi najšo njeno lado, ranč takšo, v steroj so inda svejta lidge nut skladali vse fele stvari. Moja stara mama je bila ranč takša in v ladi sam najšo...

Srebrne vilice

Čudna je ta človekova glava pa tista njegva pamet nut v njoj. Na, če gučim za sebe, je tou rejsan tak. Od koga gučim? Gučim od toga, ka sam čüjo čudne pripovejti iz žitka moje stare mame in mojoga dedjeka, na stere sam že davnik ta pozabo. Pa bi vejn že toga pozabo to, če bi nej vsikšo telko časa iz lade moje stare mame nej kaj vöprišlo, kašna drouvna stvar, zavolo stere sam se brž spoumno, ka sta mi pripovedjala, kak če bi tou bilou včera ali pa kakšo vöro nazaj. Tak živo sam se nagnouk spoumno ednoga takšoga pripovedavanja, gda sam v ladi moje stare mame najšo edno trno malo srebrno vilico. Njeni prejšč je naredjeni iz pravoga srebra pa tisti kratki in tenki štirge zobouvi so to srebrni.

Tiste male srebrne vilice so gvušno prišle es k nam iz Angleškoga, zato ka je na prejšči nutri vrdjeno po angleški: Original silver produkt. Dapa najprva so te maličke srebrne vilice prišle iz Angleškoga do edne stare grofice, pri steroj je kak deklčina delala moja stara mama.

Pri grofovskoj držini tam zar za našim brgaum, gde so meli velka poula, lejs po vsej brgai in srejd toga velke rame, so delali že od moje stare mame mama pa od nje mama pa oča pa od njiva mama pa oča pa tak tadale nazaj. Grofovski so trno spoštüvali našo staro držino pa moji stari in stari stari starši to, zato ka so se vsigdar pošteno držali do nji. Bilou je tak to, ka so več vedli plačati za kakšo delo od tistogo, kelko je stoj proso. Tak je bilou ške za moje stare mame in njeni straišov to. Dapa na toum svejti je nej nika gvušno in tak je pomalek grofavska držina gratala bole srmačka kak kakši vekši paver v vesi. Nika je vzela agrarna reforma, nika so pogege porcije pa kakšo moško langanje kouli po svejti je to vkraj vzelo od inda velke bogatije. Na konci je v velki ramaj, ka so se že vcejlak vküper sinjavati, ostanila samo eske stara grofica Anastazija. Od nje mi je pripovedjala moja stara mama, kak je eske kuman mejlja kaj v lampe djaši že po tistom, gda so njoj vkraj vzeli zemlo. V sobaj je to več nej bilou velki stolov, nej stolic, oblečeni v žmetno rdečo blago, nej bogati omarov, nej kejpov od najbouški majstrov pa nej več bilou dry in so bile sobe v zimi mrzle kak ledenice. Indašnja velka pa bogata gazdija je na nikoj prišla. Dapa kak so meli šegou njeni stariške pa stari stariške, je moja stara mama eske itak odjda do velki ramov. Zdj več nej zavolo toga, ka bi kaj prišlüžila, liki zatoga volo, ka je staroj grofici Anastaziji pomogla. Zatou je nej nika prosila, nika je nej škela meti, samo je rada bila, ka je staroj ženski včas na lica prišo kakši mal smej pa zadovolvstvo. Po dugi lejtaj, moja stara mama je že bila oženjena, njoj je stara grofica v zavalo dala tou malo srebrno vilico.

- Tou dun vzeš, tou je vse, ka vrednoga eske najdem v tom mojem doumi. Drugo ti ne morem dati, dapa neka ti mujs moram dati. Inda smo samo srebrne žlice pa nože meli pri nas. Vse sam mogla odati, té mali falajček mi je ostano. Vzeš, vzeš, prosim te, zavolo mene vzeš, - njoj je grofica Anastazija stisnila v rokou slejdnje od velkoga bogastva, na drugi den je mrla.

Tak mi je gučala moja stara mama, pa če bi nej v njenoj ladi najšo té male srebrne vilice, bi vejn tapozabo njeno pripovedjanje od stare grofice Anastazije.

Miki Roš

Jesensko delo

Ko pride jesen, ljudi čaka veliko dela. Tako je tudi pri nas.

Pospravljanje smo začeli že ob koncu avgusta. Letos je koruza zelo zgodaj dozorela. Neko soboto popoldne smo jo trgali. Doma smo jo položili v košare in jo znosili na podstrešje. Prvo soboto septembra smo izkopali krompir. Letos smo posadili več krompirja, toda bila je velika suša in je letina bila slaba. Na vrtu smo pospravili tudi zelenjavo: peteršilj, korenček, čebulo, peso. Iz kumar in zelja je mamica za zimo naredila srbsko solato. Pobirali smo slive in jabolka. Mamica je kuhala iz sliv marmelado, dala pa je slive tudi v zmrazovalnik. Zdrava in lepa jabolka smo položili v klet. Ostanke sadja sem en večer zmel v drozgo. Starim staršem sem tudi pomagal. Neki dan smo trgali koruzo, naslednji dan pa smo izkopali krompir. Buče smo pospravili na kup. Žagali smo drva, s katerimi se bomo pozimi greti. Moramo še pospraviti peso in vrt je treba prekopati.

Na koncu jeseni bomo orali in tudi sejali. S tem bomo končali jesenska dela na vrtu in na polju.

Gabor Holec

Gimnazija Monošter

Tour de France

Na televiziji me zelo zanima šport. Zmeraj si ogledam športne oddaje, med njimi Tour de France. To je hitrostna kolesarska dirka v državi Franciji. Tekmuje 22 ekip. V eni ekipi je 9 tekmovalcev. Letos je dirka trajala od 5. do 27. julija. Od začetka do konca sem si ogledal vsako etapo. Med potjo so tudi gorske etape. Najdaljša etapa je bila 231 kilometrov dolga. Ponovno se je vrnil Jan Ullrich. Tekmovali so Francozi, Italijani, Španci in tudi en Madžar, László Bodrogi. Več tekmovalcev je imelo nesrečo. Več jih je izpadlo. 140 jih je končalo. Zeleno majico je dobil Cooke, rumeno Armstrong, pikčasto Virenque, belo Menchov. Zmagal je Armstrong, drugo mesto je dosegel Ullrich, tretje pa Vinokourov. Težko čakam naslednjo dirko.

Deneš Pint

Gimnazija Monošter

Mozartovi dnevi

KOTIČEK

V nedeljo, 23. novembra, sva odpotovali v Polhov Gradec na 55. Mozartove dneve. To je glasbena prireditve, kjer se predstavijo nadarjeni učenci in umetniki iz vse Slovenije in širše. Nastopali sva prvič pred tolikšno publiko in na popolnoma novem

koncertnem klavirju. Igrali sva Telemanov Giocoso in Preludij ter Bartokovo Gymermeknek (Za otroke). Učitelj Kristjan Borovšak je bil zelo zadovoljen. Poleg grajske dvorane nama bo ostalo v spominu tudi druženje z učenci Glasbene šole Murska Sobota in večerja v McDonald'su v Ljubljani. Upam, da bova še sodelovali na podobnih prireditvah. Zahvaljujemo se tudi Glasbeni šoli Murka Sobota in najinemu učitelju.

Aleksandra Gyeček 4. razred,

Brigita Voura 5. razred

OŠ Jožefa Košiča Gornji Senik

Zadnji izlet v gimnaziji

Letos smo imeli šolski izlet od 25. do 27. septembra zato, ker se bomo spomladu pripravljali na maturo. Bili smo v Sopronu, Pannonhalmi in Gyóru.

Zgodaj zjutraj smo se odpeljali z vlakom. Najprej smo šli v Sopron v kamp „Ozon“ in smo pustili tam prtljago. Dopoldne smo šli v mesto, ogledali smo si vse mesto iz razglednega stolpa. Potem smo imeli prosti čas. V prostem času smo se sprehajali, kupovali, in ker je bilo zelo mrzlo, sva z prijatelji popili čaj.

Naslednji dan smo potovali v Fertőrákos in smo obiskali kamnolom, kjer organizirajo tudi koncerte. Zvečer smo v kampu zakurili ogenj in pekli hrenovke, pogovarjali smo se in tudi peli smo. Zelo dobro smo se počutili.

Tretji dan smo potovali v Pannonhalmo, ogledali smo si opatijo. Tukaj še nisem bila, in zelo mi je bilo všeč. V opatiji je cerkev, velika knjižnica, gimnazija in tudi teološka fakulteta. Meni je bila najbolj všeč knjižnica, v kateri je več tisoč knjig.

Iz Pannonhalme smo potovali v Győr, malo smo si ogledali glavni trg, kosili smo v McDonaldsu in smo potovali domov.

Zelo dobro smo se počutili. Mislim, da bomo pogrešali te vesele izlete.

Lilla Fasching

Gimnazija Monošter

KAUT

MLAŠEČI

PORABJE IZ OBJEKTIVA

Čistak normalen den

„Čistak normalen den“ bi biu 15. novembra v Sombotel, če bi nej prišli k nam igrat Laci in Pišti Nemeš iz gledališke družine Nindrik indrik. Pa z njima Miki Roš. Tak smo pa meli eden lejpi večer, fejst smo se nasmejali. Podporo za prireditev smo dobili od Javnoga sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.

NIKA ZA SMEJ...

Ogenj pa papir

Hugo je v svojem žitki nigar nej sto delati. Napona je nika špekolero, gde koga leko znauri pa kak leko do kakši pejnaz pride. Etognauk je nut ušo v vesi k notaroši pa je proso pejnaze za pomoč, ka me je kuča doj zgorejla. Notaroš zdaj etak pravi: »Pa mate kakši papir, steri svedoči, ka ste rejsan doj zgoreli?«

Hugo pa etak pravi: »Jaj, dragi notaroš! Vej pa ranč je tau nevola. Tisti papir, steri bi svedoči, ka mi je kuča doj zgorejla, je tū v rami zgoro.«

Ranč zatok

Etognauk je v Varaši eden spoj bogati človek mrau. Gda škrinjo sprvajajo do groba, ciganj tū za škrinjov stapa, med drugimi ljudami on najbolje djauč. Zdaj pa nakak, steri pri njem dē, ga etak pita: »Leko, ka ste žlata bili tomi človeki, steri je zdaj mrau?« Ciganj pa etak: »Nej, nej. Kaj pa žlata bio. Ranč za toga volo djaučem.«

Batrivan (pogumen) konj

Oto v cejlom svojom življenji s konjama trži. Etognauk je tū v Zalaegerszeg gono ednoga pa ga je tam že skurok pau dneva ponūvo, gda je eden človek vcuj staupo pa nagledavo konja. Oto je rad biu, mislo je, ka zdaj se pa dun rejši toga nežitevnoga konja. Kūpec vzema bič pa konja po zadnjom dobro vdari. Konj skauči pa zravan nut v stenau dūne. Kūpec je čemerer grato pa je etak pravo Otoni: »Človek, vi ste meni tau ranč nej prajli, ka je te konj slejpi.« Oto pa zdaj etak: »Jaj, kaj pa slejpi bio. Nej je slejpi, liki batrivan.«

Ta druga žena

Robi je velki huncut. Sploj rad ma ženske, depa na gausi je menjava tū. Etognauk se je Robi v Varaši pri Rabi šeto, stano je na ednom mesti pa je samo žalostno gleda vodau. Ranč je mimo ušo Robina padaš Laci pa ga etak pita: »Ka pa tak na žalostno gledaš tau Rabo?«

Robi pa: »Vejš, ranč na taum mesti se mi je zalezala moja prva žena.«

»Pa zatok si žalosten,« pravi Laci, »vejpa od tistoga mau že davnik maš drugo ženo.« Robi pa zdaj etak: »Vejm, vej. Samo je tau nevola, ka se mi ta žena nikak neške kaupati v Rabi.«

I. Barber

Porabje

ČASOPIS
SLOVENCEV NA
MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukić

Naslov uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1,
p.p. 77,
tel.: 94/380-767

e-mail:
porabje@mail.datanet.hu
ISSN 1218-7062

Tisk:
SOLIDARNOST D.D.
Arhitektka Novaka 4
9000 Murska Sobota
Slovenija

Časopis izhaja z denarno
pomočjo Urada RS
za Slovence v zamejstvu
in po svetu ter
Javnega sklada
za narodne
in etnične manjšine
na Madžarskem.